

Průvodce pro autory

Jak vyhovět politikám otevřeného přístupu Evropské komise a Evropské výzkumné rady

Tento dokument provede vědce následujícími politikami otevřeného přístupu: [Open Access pilot](#) Evropské komise a politikou Evropské výzkumné rady [ERC Scientific Council Guidelines for Open Access](#). Najdete zde užitečné informace o požadavcích a jak jim můžete vyhovět.

Otevřený přístup (open access) je okamžitá, volná, online dostupnost výsledků výzkumu bez dalšího omezování užití díla, které bývá obvykle stanoveno ve smlouvách s vydavatelem.

Zdroj: www.openaire.eu

1	Úvod – Je průvodce určen pro mě?	3
1.1	Potřebujete se dozvědět víc o otevřeném přístupu a auto-archivaci?	3
1.2	Politiky otevřeného přístupu Evropské komise.....	4
2	Co bych měl/a udělat?	5
2.1	Zaslat článek do časopisu	5
2.2	Uložit článek do repozitáře	7
2.3	Přidat své publikace do závěrečné projektové zprávy	14
3	Získejte pomoc.....	15
3.1	FAQ – odpovědi na nejběžnější otázky	15
3.2	Autorská práva	16
3.3	Online helpdesk OpenAIRE.....	16
4	Dodatek 1: Užitečné informace	17
5	Dodatek 2: Jak nakládat s autorskými právy.....	18
6	Aktualizace v českém překladu	22

1 Úvod – Je průvodce určen pro mě?

Jste-li příjemci grantu ze 7. RP v jedné z následujících vědeckých oblastí:

- Energie
- Životní prostředí (včetně klimatických změn)
- Zdraví
- Informační a komunikační technologie (Poznávací systémy, Interakce, Robotika)
- Výzkumné infrastruktury (e-Infrastruktury)
- Věda ve společnosti
- Socioekonomické a humanitní vědy

nebo jste získali grant z EVR

- a plánujete napsat a publikovat recenzované vědecké články.

Pak pravděpodobně máte ke smlouvě projektu připojen Zvláštní dodatek 39 (Special Clause 39), který vyžaduje, abyste recenzované články nebo jejich konečné rukopisy, které jsou výsledkem projektu podporovaného EK, uložili do online repozitáře a maximálně se zasadili o zajištění volného zpřístupnění těchto článků.

Tři jednoduché kroky ke splnění politiky otevřeného přístupu EK

1. Zaslát článek do časopisu podle svého výběru
2. Uložit konečný recenzovaný autorský rukopis do repozitáře
3. Přidat citaci a odkaz na publikaci do závěrečné projektové zprávy

Obrázek 1 Základní kroky ukládání článku do repozitáře

1.1 Potřebujete se dozvědět víc o otevřeném přístupu a auto-archivaci?

Zjistěte si, jak spravovat svá autorská práva a jak si ochránit některá práva při zaslání článku do časopisu (viz 2.1).

Zjistěte si, jak uložit svůj konečný autorský rukopis (postprint) do repozitáře (viz 2.2).

Zjistěte si, jak přidat citaci a odkaz na své publikace do závěrečné projektové zprávy (viz 2.3).

1.2 Politiky otevřeného přístupu Evropské komise

1.2.1 Pilotní projekt otevřeného přístupu v 7. RP

Evropská komise spustila pilotní projekt otevřeného přístupu v srpnu 2008. Projekt požaduje po příjemcích grantu v sedmi vybraných oblastech, aby:

- uložili do online repozitáře recenzované články nebo konečné rukopisy vzešlé z jejich projektů ze 7. RP
- a maximálně se zasadili o zajištění volného zpřístupnění těchto článků.

Sedm vybraných oblastí:

- Energie
- Životní prostředí (včetně klimatických změn)
- Zdraví
- Informační a komunikační technologie (Poznávací systémy, Interakce, Robotika)
- Výzkumné infrastruktury (e-Infrastruktury)
- Věda ve společnosti
- Socioekonomické a humanitní vědy

Otevřený přístup k těmto publikacím má být zajištěn

- do 6 měsíců od vydání publikace v prvních pěti oblastech
- do 12 měsíců od vydání publikace v ostatních dvou oblastech

1.2.2 Pravidla pro otevřený přístup Vědecké rady EVR

V prosinci 2007 Vědecká rada Evropské výzkumné rady publikovala svá Pravidla pro otevřený přístup. Tato pravidla říkají, že:

1. EVR vyžaduje, aby všechny recenzované publikace vzniklé z projektů podpořených EVR byly uloženy do vhodného výzkumného repozitáře (např. do PubMed Central, ArXiv nebo do institucionálního repozitáře) a následně zpřístupněny v režimu otevřeného přístupu do šesti měsíců od vydání.
2. EVR považuje za nezbytné, aby primární data, v biologických vědách může jít např. o sekvence nukleotidů, proteinové sekvence, makromolekulární atomové souřadnice, anonymizovaná epidemiologická data, byla uložena do odpovídající databáze co nejdříve, nejlépe okamžitě po publikování a nejpozději šest měsíců od data vydání.

EVR si je vědoma, že je žádoucí zkrátit v současnosti standardně akceptovanou šestiměsíční lhůtu mezi vydáním a volným zpřístupněním díla.

2 Co bych měl/a udělat?

Otevřený přístup k výsledkům výzkumu z projektů podpořených EK může být zajištěn třemi snadnými kroky.

Tři jednoduché kroky, jak naplnit politiku otevřeného přístupu EK

1. Zaslat článek do časopisu podle svého výběru
2. Uložit konečný recenzovaný autorský rukopis do repozitáře
3. Přidat citaci a odkaz na publikaci do závěrečné projektové zprávy

Obrázek 2 Základní kroky uložení článku do repozitáře

Kroky budou upřesněny na následujících stranách.

2.1 Zaslat článek do časopisu

Politika otevřeného přístupu EK a EVR si neklade žádné požadavky na časopisy, ve kterých máte publikovat. Můžete publikovat v časopise podle svého výběru. Existuje několik cest, jak publikovat v otevřeném přístupu. Provedeme vás nejběžnějšími scénáři, jak zajistit otevřený přístup k vašemu výzkumu.

Ve chvíli, kdy je po vás požadován souhlas se smlouvou o autorských právech (při zaslání článku nebo po recenzním řízení), ověřte si prosím následující otázky.

Umožňuje časopis auto-archivaci?

Většina časopisů a vydavatelů povoluje autorům uložení konečného autorského rukopisu do institucionálního nebo oborového repozitáře, tzv. auto-archivaci.¹

Tradiční časopisy

Mnoho vydavatelů výslovně povoluje auto-archivaci konečného rukopisu se všemi změnami z recenzního řízení. Je to uvedeno ve smlouvě Copyright Transfer Agreement (CTA) a/nebo na stránkách vydavatele nebo časopisu.

Pokud si nejste jisti politikou konkrétního časopisu, můžete se podívat do databáze SHERPA/RoMEO¹.

Dodatky

Jestliže vydavatel po vás žádá přenechání autorských práv nebo časopis výslovně nedovoluje uložit konečný autorský rukopis do repozitáře, můžete použít modelový průvodní dopis a dodatek ke smlouvě, zpracovaný EK (viz [Dodatek 1: Užitečné informace](#)). Můžete využít několik dalších modelových licencí – portál OpenAIRE nabízí seznam některých z nich: <http://www.openaire.eu/en/support/copyright>.

Použitím dodatku můžete ochránit své právo maximalizovat hodnotu svého výzkumu volným zpřístupněním na webu pro čtení, citování a opětovné využití.

Je časopis otevřený (open access) nebo nabízí volbu otevřeného přístupu?

Existuje více než 6700 časopisů s otevřeným přístupem. Zdroj: <http://www.doaj.org/>.

Otevřené časopisy

Vzrůstá počet vysoce kvalitních recenzovaných časopisů, které vznikly jako otevřené. Mnoho těchto časopisů hradí své náklady z tzv. procesních poplatků za články (article processing charges). Jiné jsou zdarma pro užití i publikování; hradí své náklady jinými prostředky. Většinu otevřených časopisů je možné najít v Directory of Open Access Journals: <http://www.doaj.org>.

Volba otevřeného přístupu

A konečně existují tradiční časopisy, které autorům nabízejí, že mohou za určitý poplatek zpřístupnit svůj individuální článek volně pro každého. Zároveň však ostatní články v časopise zůstávají přístupné pouze předplatitelům.

Úhrada výdajů

Grantové smlouvy 7. RP umožňují refundování výdajů za šíření díla, včetně publikování v otevřeném časopise.

II.16.4 modelové grantové smlouvy 7. RP povoluje 100% úhradu „dalších aktivit“, zahrnující i publikování v otevřeném přístupu.

Potřebujete více informací?

Pokud potřebujete více informací, vyzkoušejte FAQ na portálu OpenAIRE; v případě složitějších dotazů kontaktujte helpdesk OpenAIRE.

Více informací k autorských právům poskytuje [Dodatek 2: Jak nakládat s autorskými právy](#).

¹ <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/>

2.2 Uložit článek do repozitáře

Je pro vás auto-archivace nový pojem?

Jste nováčci v auto-archivování? Nebo si pouze nejste jisti, kam uložit svůj článek? Nebo nevíte, jakou verzi článku byste měli uložit? Pak Průvodce OpenAIRE vás povede a tato kapitola vám sice popíše jen několik, avšak důležitých detailů.

Máte zkušenost s auto-archivací?

Jste již zvyklí na auto-archivaci a víte kde ukládat? Pak vše, co potřebujete, je pokračovat v ukládání obvyklým způsobem.

Politika EK neprosazuje nové praktiky, ale jednoduše staví na již zavedených způsobech auto-archivování, a tím podporuje princip „ukládat jedenkrát“.

Portál OpenAIRE sbírá všechny recenzované články spojené s projekty 7. RP EK. Auto-archivace v repozitáři je prvním krokem k lepšímu vystavení vašeho výzkumu pro evropský výzkumný portál OpenAIRE.

Kde mohu najít své uložené publikace v OpenAIRE?

Z následujícího místa si můžete vyhledat uložené články (je nutné počkat jeden den od uložení k vystavení): <http://www.openaire.eu/en/component/openaire/search/simple/30>

Pokud jste je nenašli, můžete je najít a potvrdit jako uložené publikace z tohoto místa: <http://www.openaire.eu/en/component/openaire/claim1/default/20>

2.2.1 Co uložit?

Uložit konečný autorský rukopis

Kdykoli je to možné, uložte konečný autorský rukopis. Tato verze je také nazývána postprint. Je to verze článku po recenzním řízení, s provedenými úpravami, avšak ještě bez typografické úpravy vydavatele.

Uložit publikovanou verzi

Některé časopisy a vydavatelé povolují a podporují využít konečnou vydavatelskou verzi článku (obvykle jde o dokument ve formátu PDF). Seznam těchto vydavatelů lze najít na webových stránkách SHERPA/RoMEO: <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/PDFandIR.html>

2.2.2 Kam uložit?

Článek by měl být vložen do institucionálního nebo oborového repozitáře.

V zásadě existují dva scénáře:

1. Uložíte svůj článek přímo nebo přes webovou stránku OpenAIRE do repozitáře vaší instituce nebo do oborového repozitáře, jak jste běžně zvyklí. Můžete se ujistit, že se

článek opravdu objevil na portálu OpenAIRE (po jednom dni):

<http://www.openaire.eu/en/component/openaire/search/simple/30>

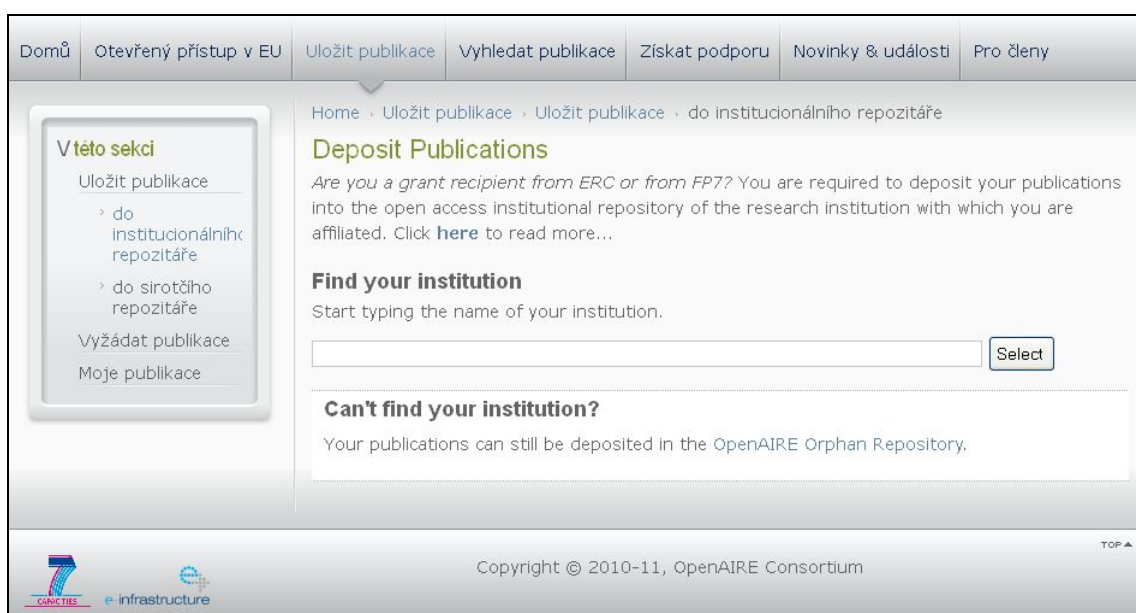
Pokud jste jej nenašli, můžete jej najít a potvrdit jako uloženou publikaci z tohoto místa:

<http://www.openaire.eu/en/component/openaire/claim1/default/20>

2. Pokud nemáte repozitář vhodný k uložení článku, pak využijte **sirotčí repozitář** OpenAIRE.

Portál OpenAIRE vám ukáže nejlepší způsob ukládání

Ať už máte institucionální repozitář nebo ne, portál OpenAIRE vás **povede** k vhodnému repozitáři.

Obrázek 3 Uložit nebo vyžádat svou publikaci

Přes portál OpenAIRE si můžete vyhledávat své publikace, abyste si ověřili, jestli už byly uloženy nebo je můžete vyžádat jako publikace pro OpenAIRE.

Uložit publikace nebo vyžádat publikace

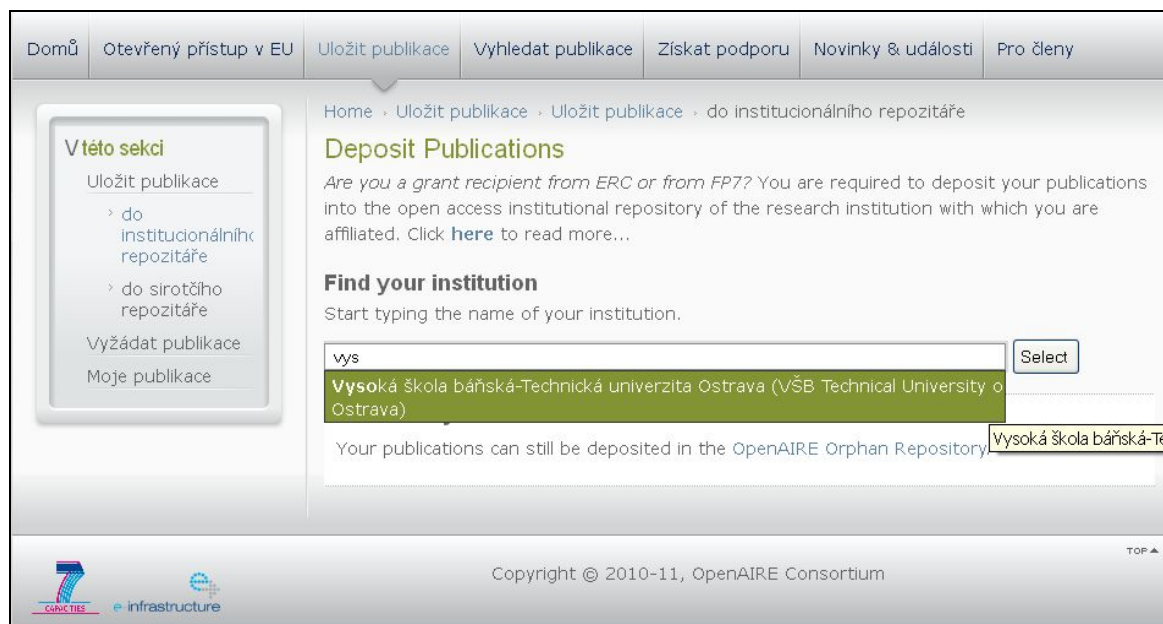
Pokud jste vy (nebo někdo za vás) ještě neuložil publikaci do repozitáře a nemůžete ji najít v databázi OpenAIRE, měli byste využít nabídku **Uložit publikace**, která vás povede do správného repozitáře.

Pokud jste již uložili publikaci do repozitáře, můžete si ji najít a potvrdit, že publikace je výsledkem projektu podpořeného EK, jehož jste členem. Vyhledání a potvrzení se provádí jednoduše přes nabídku **Vyžádat publikace**, která vás provede dalším procesem.

Scénář 1: Uložit publikace

Chcete-li uložit publikace, které ještě nebyly uloženy do institucionálního nebo oborového repozitáře, proveďte tři následující kroky²:

- ✓ Krok 1: Vyberte svou instituci a repozitář. Začněte psát název vaší instituce nebo použijte klávesu „šipka dolů“ pro zobrazení seznamu (viz obrázek 4).

Obrázek 4 Vybrat instituci a repozitář

- ✓ Nemá-li vaše instituce repozitář nebo nemůžete-li najít svou instituci, publikace mohou být uloženy v sirotčím repozitáři OpenAIRE.
- ✓ Krok 2: Klikněte na odkaz repozitáře

² <http://www.openaire.eu/deposition1/submit-step-1.html>

The screenshot shows the 'Deposit Publications' page on the OpenAIRE portal. At the top, there is a navigation menu with links: Domů, Otevřený přístup v EU, Uložit publikace, Vyhledat publikace, Získat podporu, Novinky & události, and Pro členy. Below the menu, a breadcrumb trail reads: Home > Uložit publikace > Uložit publikace > do institucionálního repozitáře. The main heading is 'Deposit Publications'. Below it, the text reads: 'Repositories for institution: Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava (VŠB Technical University of Ostrava)'. A note says: 'Please use the information/contacts shown below to deposit your publications.' There are two status icons: 'OpenAIRE compliant' and 'Non OpenAIRE compliant'. A section titled 'DSpace na VŠB-TUO' provides details for the institution's repository. The details include: Organisation: Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava (VŠB Technical University of Ostrava); Description: This site provides access to the collections and research output of the institution. Many items are not available as full-text. The interface is in Czech.; OAI-PMH: http://dspace.vsb.cz/dspace-oai/request; Subjects: Multidisciplinary; Content: Journal articles; Languages: Czech, English; Policies; Size: 39291 (2009-06-03). At the bottom of this section, there is a message: 'Or you may continue depositing your publications in the OpenAIRE Orphan Repository'. A '< Prev' link is visible at the bottom of the page.

Obrázek 5 Kontaktovat svou instituci/repozitář

- ✓ Krok 3: Uložte soubory – jděte do svého repozitáře a uložte publikace

Váš lokální správce repozitáře nebo administrátor by vám měl být schopen pomoci s uložením. Nicméně vždy můžete kontaktovat helpdesk OpenAIRE, pokud narazíte na nějaký problém nebo pokud budete mít nějaké otázky.

Scénář 2: Vyžádat uložené publikace (jestliže již byly vaše publikace uloženy, ale ještě nebyly spojeny s vaším projektem na portálu OpenAIRE):

- ✓ Nejprve se musíte přihlásit na portál OpenAIRE.
- ✓ Nejste-li registrovaní, vyplňte registrační formulář. Počkejte na potvrzení e-mailem, který vám přijde během chvilky, a klikněte na odkaz v e-mailu. Pak budete moci ukládat.

- ✓ Krok 1: Vyberte projekt, ke kterému publikace patří. Začněte psát název projektu nebo použijte klávesu „šipka dolů“ pro zobrazení seznamu projektů. Seznam projektů byl získán z [European Commission office](http://cordis.europa.eu/search/index.cfm?dbname=proj)³ a je automaticky aktualizován.
- ✓ Krok 2: Najděte nebo identifikujte publikace. Pokud znáte unikátní identifikátor vaší publikace (DOI), můžete jej vložit do vyhledávacího pole.
- ✓ Krok 3: Vyberte publikace. Zkontrolujte vyhledané publikace, vyberte správnou publikaci; pokud potřebujete, přidejte k projektu více publikací, upravte své vyhledávání pro získání dalších nebo jiných výsledků.
- ✓ Nemohli jste najít své publikace? Prosím počkejte jeden nebo dva dny, než systém OpenAIRE obdrží publikace z vašeho lokálního repozitáře. Pokud ani pak nemůžete najít své publikace, neváhejte kontaktovat helpdesk OpenAIRE (viz kapitola 3 Získejte pomoc)
- ✓ Krok 4: Přidejte publikaci a prohlášení (musíte vybrat způsob zpřístupnění publikace podle podmínek vaší smlouvy s vydavatelem – otevřený přístup, přístup po embargu (6 nebo 12 měsíců), uzavřený přístup nebo omezený přístup).

Obrázek 6 Přidat publikace a prohlášení

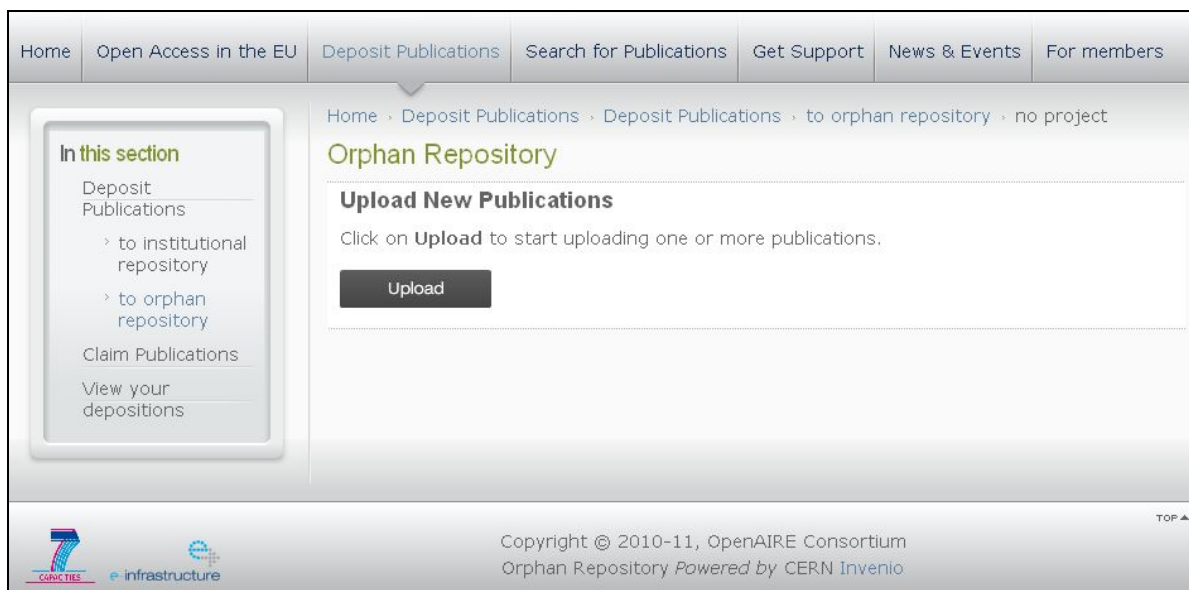
Zpracování všech uložených publikací může trvat pět pracovních dnů. Přes **Status field** si můžete ověřit stav zpracování každé publikace.

³ <http://cordis.europa.eu/search/index.cfm?dbname=proj>

Sirotčí repozitář

Nemáte-li možnost uložit články do vhodného repozitáře – ani institucionálního, ani do národního nebo oborového repozitáře, OpenAIRE nabízí službu nazývanou sirotčí repozitář (Orphan Repository⁴).

Sirotčí repozitář je provozován v CERNu. Repozitář je postaven na softwaru, který CERN využívá pro svůj vlastní repozitář CERN Document Server. Tím je zajištěna vyspělá a stabilní platforma pro bezpečné ukládání dokumentů. Všechny články uložené do sirotčího repozitáře se automaticky objeví na portálu OpenAIRE.

Obrázek 7 Uložení publikace v Sirotčím repozitáři

Průvodce portálu OpenAIRE vás provede procesem uložení vašeho článku

- ✓ Nejprve se musíte přihlásit na portálu OpenAIRE
- ✓ Nejste-li registrovaní, vyplňte registrační formulář. Počkejte na potvrzení e-mailem, který vám přijde během chvilky, a klikněte na odkaz v e-mailu. Pak budete moci ukládat.
- ✓ Krok 1: Uložte soubor.
- ✓ Krok 2: Vyberte způsob zpřístupnění publikace: např. otevřený přístup (open access), uzavřený přístup (closed access), přístup po embargu (embargoed access), omezený přístup (restricted access)
 - V případě přístupu po embargu, vyberte datum ukončení embarga, kdy může být přístup změněn na otevřený.

⁴ <http://openaire.cern.ch/>

- ✓ Krok 3: Vyberte projekt, ke kterému publikace patří. Začněte psát název projektu nebo použijte klávesu „šipka dolů“ pro zobrazení seznamu projektů. Seznam projektů byl získán z [European Commission office](http://ec.europa.eu/cordis/)⁵ a je automaticky aktualizován.
- ✓ Krok 4: Vyplňte informace o publikaci, např. bibliografické údaje. Viz obrázek 8.

The screenshot displays the 'Projects information' section of the OpenAIRE metadata editor. It includes a dropdown menu for project selection, a text input for the author(s) field containing 'Krejcar, Ondrej' and 'Frischer, Robert', and a yellow warning box indicating that affiliations are not specified for these authors. Below this is the 'English information' section with fields for the English title ('Non Destructive Defect Detection by Spectral Density Analysis') and the English abstract (a text area containing a paragraph about defect detection). The 'Original language information' section shows the document language set to 'English'. The 'Publication information' section includes fields for the publication date and the journal title.

Obrázek 8 Editace bibliografických údajů v siročím repozitáři

⁵ <http://cordis.europa.eu/search/index.cfm?dbname=proj>

- ✓ Krok 4: Publikaci uložíte kliknutím na tlačítko „Submit publication“. Pak obdržíte potvrzení e-mailem.

Detailní popis, jak uložit publikace do sirotčího repozitáře poskytuje dokument OpenAIRE Orphan Repository Submit Guide: <http://openaire.cern.ch/help/submit-guide?ln=uk>.

2.3 Přidat své publikace do závěrečné projektové zprávy

Do závěrečné projektové zprávy by měli koordinátoři projektu vykázat všechny formy výstupů, včetně vědeckých publikací, vzniklých z projektu. Zde se zaměřujeme na vědecké publikace. Je-li to možné, uvádějte seznam publikací podle jejich důležitosti.

Vedle bibliografických informací **je důležité, abyste poskytli svému projektovému koordinátorovi následující informaci:**

- **persistentní identifikátor** k vyhledání publikace. Trvalý identifikátor by měl být persistentní odkaz na publikovaný plný text článku, je-li volně dostupný (nebo na abstrakt, pokud se za zobrazení článku platí) nebo na konečný autorský rukopis (odkaz na článek v repozitáři).

Je publikace volně dostupná – ano nebo ne. Prosím odpovězte „ano“, je-li již zajištěn otevřený přístup k publikaci, nebo bude-li publikace volně dostupná po vypršení časové embarga.

Předpokládá se, že uvedete všechny vědecké recenzované publikace vzniklé z projektu. Minimum informací, které byste měli uvádět, ukazuje následující vzor:

TEMPLATE A1: LIST OF SCIENTIFIC (PEER REVIEWED) PUBLICATIONS, STARTING WITH THE MOST IMPORTANT ONES										
NO.	Title	Main author	Title of the periodical or the series	Number, date or frequency	Publisher	Place of publication	Year of publication	Relevant pages	Permanent identifiers ² (if available)	Is/Will open access ³ provided to this publication?
1	<i>Economic transformation in Hungary and Poland'</i>		<i>European Economy</i>	<i>No 43, March 1990</i>	<i>Office for Official Publications of the European Communities</i>	<i>Luxembourg</i>	<i>1990</i>	<i>pp. 151 - 167</i>		yes/no
2										
3										

Obrázek 9 Vzor pro seznam publikací v závěrečné projektové zprávě

Demonstrací, že publikace jsou volně dostupné, potvrzujete Evropské unii přidané hodnoty a pozitivní dopad projektu.

3 Získejte pomoc

OpenAIRE nabízí vědcům podporu v různých rovinách. Na webových stránkách OpenAIRE najdete:

- **často kladené otázky** – a odpovědi na nejběžnější otázky týkající se otevřeného přístupu a politik otevřeného přístupu
- sekci věnovanou **autorsko-právním otázkám** (copyrightu)
- **helpdesk OpenAIRE** – kde můžete položit svůj dotaz přes jednoduchý formulář

3.1 FAQ – odpovědi na nejběžnější otázky

Často kladené otázky jsou rozděleny do tří podkategorií podle typu uživatelů.

FAQ pro vědce naleznete:

<http://www.openaire.eu/en/support/faq/researchers>

FAQ jsou průběžně rozšiřovány o nejčastěji kladené otázky přes helpdesk a přes síť National Open Access Desks (NOADs). Momentálně vědci mohou najít odpovědi na následující otázky:

- 1 - Jak a kam uložit?
- 2 - Co uložit?
- 3 - Kdy uložit?
- 4 - Co když neuložím?
- 5 - Co mám dělat, když mi vydavatel nepovolí archivaci mého článku?
- 6 - Co znamená „vynaložit veškeré úsilí“?
- 7 - Moje instituce nemá repozitář, jak mám vyhovět požadavku na otevřený přístup?
- 8 - Pokud jsem uložil do institucionálního repozitáře, měl bych také uložit do „sirotčího repozitáře“?
- 9 - Pokud jsem uložil článek do svého institucionálního repozitáře, jak vím, že půjde najít na OpenAIRE?
- 10 - Co je licence ke zveřejnění?
- 11 - Mám už své materiály na svém webu. Potřebuji repozitář?
- 12 - Potřebuje moje instituce/můj repozitář souhlas vydavatele k archivaci mého článku?
- 13 - Jak je to s různými verzemi? Bude jedna v repozitáři a jiná bude zveřejněná?
- 14 - Je nějaká dohoda mezi EK a vydavateli o otevřeném přístupu k výsledkům výzkumu financovaného EK?
- 15 - Co je auto-archivace nebo Green Open Access?
- 16 - Kde najdu vydavatelské politiky otevřeného přístupu a auto-archivace?
- 17 - Mohu upravit metadata uložené publikace?
- 18 – Mohu odstranit uložené publikace?

3.2 Autorská práva

Auto-archivování článků v režimu otevřeného přístupu samo o sobě neporušuje autorská práva. Nicméně, když podepisujete s vydavatelem smlouvu – copyright transfer agreement (CTA), přenecháváte všechna autorská práva k článku vydavateli; například vydavatel se může rozhodnout, jestli vám dovolí uložit článek do repozitáře nebo ne.

V této krátké kapitole o autorských právech ukážeme dva scénáře⁶:

- uložení po podpisu CTA
- zajištění otevřeného přístupu před podpisem CTA

Uložení po podpisu CTA

Ve většině případů vydavatel dovoluje nějakou formu auto-archivace, jak dokumentuje databáze [SHERPA/RoMEO](#). V případě, že vydavatel popírá vaše právo na uložení článku do repozitáře, politiky otevřeného přístupu EK a EVR vyžadují, abyste kontaktovali vydavatele.

Potřebujete informovat vydavatele o požadavcích EK a EVR na volné zpřístupnění vašeho článku a požádat ho o výjimku, abyste byli schopni vyhovět těmto požadavkům. Je důležité, abyste povolení od vydavatele obdrželi písemně.

Raději než posílat vydavateli obecný dopis se žádostí o znovu využití publikovaného materiálu, je lepší adresovat žádost přímo editorovi nebo referentovi pro autorská práva. Je důležité, aby žádost byla viděna jako součást vztahu autora a vydavatele.

Zajištění otevřeného přístupu před podpisem CTA

Jestliže vydavatel vysloveně nepovoluje před vydáním uložit konečný autorský rukopis, pak může být k CTA připojen modelový dodatek a průvodní dopis. EK připravila takový dopis včetně dodatku (viz kapitola 4 – Dodatek 1: užitečné informace). Odmítne-li vám vydavatel právo na uložení konečného rukopisu v příslušném repozitáři a nenabídne žádnou možnost otevřeného přístupu, pak politika EK vyžaduje, abyste o tom EK informovali. Můžete tak učinit přiložením odmítacího dopisu k závěrečné projektové zprávě.

Potřebujete více informací?

Prosím nahlédněte do kapitoly 5 - Dodatek 2: Jak nakládat s autorskými právy.

Nebo přejděte na webové stránky portálu OpenAIRE: www.openaire.eu

3.3 Online helpdesk OpenAIRE

Tato kapitola popisuje, jaké odpovědi nabízí helpdesk OpenAIRE na otázky týkající se politiky otevřeného přístupu EK a projektu OpenAIRE.

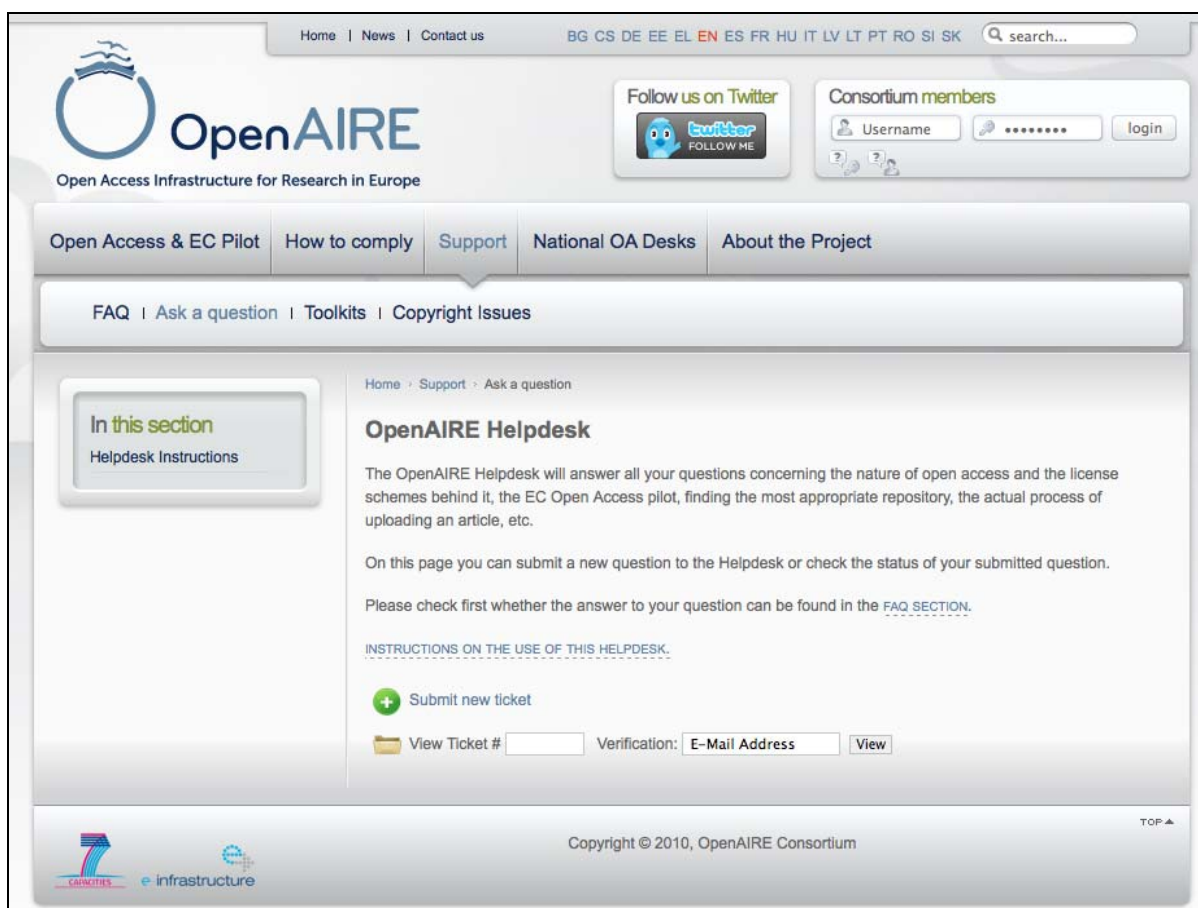
Helpdesk je jednoduchý kontaktní bod pro jakoukoli otázku týkající se obecně otevřeného přístupu, politik otevřeného přístupu EK a role OpenAIRE v naplnění politik otevřeného přístupu.

⁶ Text vychází z webové stránky OpenAIRE týkající se autorskoprávních otázek: <http://www.openaire.eu/en/support/copyright>

[Online Helpdesk OpenAIRE](#)⁷ nabízí:

- Můžete položit svůj dotaz online – *Vložit tiket*.
- Na základě charakteru dotazu (podle jazyka, národnosti, složitosti), je dotaz předán příslušnému pracovníkovi National Open Access Desk (NOAD), který je schopen odpovědět na otázku v národním jazyce a s ohledem na specifickou situaci v dané zemi.
- Nejčastěji kladené otázky jsou uloženy do znalostní databáze.
- Pro evaluační potřeby systém umožňuje generování reportů o obsahu dotazů nebo podle geografického rozložení položených otázek aj.

Helpdesk OpenAIRE umožňuje online položení dotazu a jeho zodpovězení. Váš dotaz bude zodpovězen během dvou pracovních dnů. Dotaz je vkládán jako soubor - tzv. tiket. Tiket má unikátní referenční číslo, které umožňuje pracovníkovi helpdesku rychle najít dotaz a odpovědět na něj.

Obrázek 10 Helpdesk OpenAIRE

4 Dodatek 1: Užitečné informace

Tento soubor obsahuje následující užitečné informace:

⁷ <http://www.openaire.eu/en/support/helpdesk>

- letáky
 - o projekt Open Access Pilot in FP7: http://ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/open-access-pilot_en.pdf
 - o leták OpenAIRE: <http://www.openaire.eu/en/component/attachments/download/129>
- Prezentace
 - o šablona prezentace OpenAIRE
- Politiky otevřeného přístupu
 - o Speciální dodatek 39 ze srpna 2008: http://ec.europa.eu/research/press/2008/pdf/annex_1_new_clauses.pdf
 - o ERC Scientific Council Guidelines for Open Access, prosinec 2007: http://erc.europa.eu/pdf/ScC_Guidelines_Open_Access_revised_Dec07_FINAL.pdf
- Autorskoprávní otázky http://cordis.europa.eu/fp7/find-doc_en.html
- Modelový průvodní dopis k dodatku ke smlouvě o vydání: [CS](#), [EN](#)
- Modelový dodatek ke smlouvě s vydavatelem: [CS](#), [EN](#)
(viz <http://www.openaire.eu/en/open-access/ec-pilot-info/fp7-pilot/how-to-comply/ec-resources>)
- Vykazování
 - o Šablony pro závěrečnou zprávu projektů 7. RP: http://cordis.europa.eu/fp7/find-doc_en.html

5 Dodatek 2: Jak nakládat s autorskými právy

Vědci by se měli ujistit, zda jejich smlouva s vydavatelem dovoluje, aby jejich vědecký článek mohl být uložen do institucionálního nebo oborového repozitáře.

Vynaložit veškeré úsilí znamená následující akce:

1. Zjistit, jaký postoj zastává časopis k otevřenému přístupu, z publikačního modelu a z autorskoprávních podmínek licenčních smluv časopisu, kam je článek poslán k vydání. K ověření politiky vydavatele slouží databáze [SHERPA/RoMEO](#), která shrnuje podmínky běžně uváděné v CTA.
2. Vyžádat si od vydavatele smlouvu při zaslání článku do časopisu a pozorně si ji přečíst. Tato smlouva stanoví práva a povinnosti autora a vydavatele a je z ní patrné, zda si autoři mohou ponechat právo na uložení článku do repozitáře či nikoli.
3. Je-li politika vydavatele v rozporu s grantovou smlouvou Evropské komise, autor by měl vydavatele informovat o speciálním dodatku EK o otevřeném přístupu a požádat vydavatele o výjimku, která dovolí autorovi vyhovět tomuto dodatku. Modelový dopis je dostupný na webu OpenAIRE nebo EK. Možnosti zahrnují:

- Licenci k vydání: autorovi zůstávají autorská práva a uděluje vydavateli výhradní licenci s určitými právy souvisejícími s ekonomickými a komerčními zájmy. Takto si autoři uchovávají určitá práva k využití díla pro různé vědecké záměry, včetně auto-archivace.
- Využití dodatku ke smlouvě o vydání, který zaručuje, že autor přenecháním autorských práv nepřijde o určitá práva (např. o právo uložit svou práci v institucionálním nebo oborovém repozitáři bezprostředně po vydání).

Vzorové dokumenty k těmto možnostem je možné najít na následujících webových stránkách:

- SPARC Author Addendum: <http://www.arl.org/sparc/author/addendum.shtml>
- Science Commons / SPARC Scholar's Copyright Addendum Engine: <http://scholars.sciencecommons.org/>
- Copyright toolbox developed by SURF and the JISC: <http://copyrighttoolbox.surf.nl/copyrighttoolbox/authors/>.

Pokud jsou vyjednávání neúspěšná, vědci by měli uvažovat o poslání článku do jiného časopisu.

Pokud nelze vyhovět [speciálnímu dodatku 39](#), příjemci grantu by o tom měli informovat Komisi poskytnutím dopisu s odmítnutím od vydavatele.

(Viz <http://www.openaire.eu/en/open-access/ec-pilot-info/fp7-pilot/how-to-comply/address-copyright>)

Autorskoprávní otázky

(Viz <http://www.openaire.eu/en/support/copyright>)

Obecný úvod

Projekt Open Acces Pilot EK žádá vědce, aby zpřístupnili své recenzované články nebo jejich konečné autorské rukopisy v režimu open access. Nejjednodušší cesta, jak vyhovět tomuto požadavku, je ponechat si svá autorská práva a vydavateli poskytnout pouze nakladatelskou licenci. V takové případě může být článek uložen do repozitáře a zpřístupněn veřejnosti bez dalšího povolení od vydavatele. Pokud je v licenci vyhrazeno časové embargo, musí být respektováno.

JICS a SURF Foundation připravili pro autory praktický nástroj [copyright toolbox](#). Nástroj obsahuje vzorové nakladatelské licence pro vydání a uložení článku do repozitáře.

Vědci, kteří předali svá autorská práva ke svému článku vydavateli, budou potřebovat povolení od vydavatele, aby mohli vyhovět požadavkům projektu Open Access Pilot EK.

Preprint a postprint

Termíny preprint a postprint jsou často používány v procesu dokončování článku. Termíny jsou používány k vyjádření různého významu a to vede k záměnám a rozporům.

Za prvé bývá termín preprint užíván jako označení pro první návrh článku – před recenzním řízením, často před samotným kontaktováním vydavatele. Takto je termín chápán akademiky, kteří považují recenzní řízení za klíčovou modifikaci jejich článku.

Termín preprint se dále může používat pro dokončený článek, recenzovaný, doplněný, připravený pro vydání – ale odlišný od verze s formátováním pro tisk od vydavatele. Takto je termín chápán vydavateli, kteří za finální úpravu článku považují jeho přípravu pro online nebo tištěné vydání.

Komunita otevřeného přístupu obecně používá termín **preprint** ve významu **verze článku před recenzním řízením** a **postprint** ve významu **verze článku po recenzním řízení**. *Po obsahové stránce* je postprint shodný s vydaným článkem. *Z hlediska formy* jde o jiný případ, proto vydavatelé často nepovolují uložení konečné vydavatelské verze článku.

Naopak někteří vydavatelé trvají na tom, aby autoři použili vydavatelskou verzi článku (PDF), často proto, že vydavatelé chtějí, aby jejich materiál byl k vidění jako profesionálně vytvořené PDF, které zapadá do jejich vlastního vydavatelského stylu. Autorské právo v různých zemích rozlišuje status takového souboru. Autorské právo Velké Británie přisuzuje autorská práva k tomuto souboru vydavateli a bez jeho souhlasu nemůže být soubor využíván. V jiných zemích, například v Nizozemí, je situace jiná. Je důležité mít povědomí o autorských právech v jednotlivých zemích a podle toho postupovat. OpenAIRE NOADs by měli poskytnout autorům správné informace.

Databáze [SHERPA/RoMEO](http://www.sherpa.ac.uk/romeo/)⁸ rozděluje vydavatele do čtyř barevných skupin podle omezení uvedených v jejich smlouvách copyright transfer agreement (CTA). Toto barevné rozlišení je běžně využíváno komunitou otevřeného přístupu.

- **zelení** vydavatelé povolují archivaci preprintu a postprintu
- **modří** vydavatelé povolují archivaci postprintu (konečný návrh po recenzním řízení)
- **žlutí** vydavatelé povolují archivaci preprintu (návrh před recenzním řízením)
- **bílí** vydavatelé nepovolují archivování žádné verze článku

(Viz <http://www.openaire.eu/en/support/copyright/pre-post-prints>)

⁸ <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/>

Požadavky na vydavatele

Není-li dáno výslovně povolení uložit plný text článku do repozitáře, nebo je uložení výslovně zamítnuto, politiky otevřeného přístupu EK a EVR vyžadují, aby autor kontaktoval vydavatele. Autor by měl informovat vydavatele o požadavcích EK a EVR na volné zpřístupnění jeho článku, a požádat vydavatele o výjimku, aby mohl vyhovět těmto požadavkům EK a EVR. Je důležité obdržet toto povolení od vydavatele písemně.

Projekt OpenAIRE poskytuje autorům [modelový dopis](#)⁹, který může být využit při psaní žádosti vydavateli, aby povolil uložení článku do repozitáře.

Raději než posílat vydavateli obecný dopis se žádostí o opětovné využití publikovaného materiálu, je lepší adresovat žádost přímo editorovi nebo referentovi pro autorská práva. Je důležité, aby žádost byla viděna jako součást vztahu autora a vydavatele.

(Viz <http://www.openaire.eu/en/support/copyright/request-to-publishers>)

Politiky vydavatelů

Většina vydavatelů podporuje právo autorů na online uložení jejich vlastní práce. Obecně tedy nejsou autorskoprávní politiky vydavatelů v rozporu s požadavky pilotního projektu otevřeného přístupu EK. V některých případech není výslovně dáno povolení nebo je povolení vyjmuta ze standardních smluv. V těchto případech pilotní projekt otevřeného přístupu vyžaduje, aby autor kontaktoval vydavatele a vyjednával o podmínkách smlouvy.

Autor si může najít v databázi [SHERPA/Romeo](#)¹⁰, jaká povolení obsahují vydavatelské smlouvy (copyright transfer agreements). Databáze poskytuje podrobnosti o právech, která autorům dávají významní vydavatelé vědeckých časopisů.

(Viz <http://www.openaire.eu/en/support/copyright/publishers-policies>)

Modelový dopis pro autory

Na této straně: <http://www.openaire.eu/en/support/copyright/144-template-letter-for-authors> můžete najít modelový dopis, který si můžete stáhnout, upravit a poslat vydavateli.

Zdroje EK

Evropská komise poskytuje vyčerpávající sadu zdrojů, které vysvětlují detaily projektu Open Access Pilot in FP7:

[Annex 1 – Speciální dodatky \(viz dodatek 39\)](#)

[Leták Open access pilot in FP7](#)

⁹ <http://www.openaire.eu/en/component/attachments/download/17>

¹⁰ <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/>

[Prezentace PowerPoint o Open Access Pilot](#)

[Průvodce pravidly duševního vlastnictví v projektech 7. RP, s. 15 – 18, sekce 7.3](#)

[Průvodce vykazováním projektu, viz zvláště s. 5, 25, 32](#)

Modelový průvodní dopis k dodatku ke smlouvě o vydání: [CS](#), [EN](#)

Modelový dodatek ke smlouvě s vydavatelem: [CS](#), [EN](#)

(Viz <http://www.openaire.eu/en/open-access/ec-pilot-info/fp7-pilot/how-to-comply/ec-resources.html>)

6 Aktualizace v českém překladu

V českém překladu originální verze tohoto průvodce z 4/5/2011 byly aktualizovány některé informace, např. o počtu časopisů registrovaných v Directory of Open Access Journals nebo se aktualizace týkají změn, kterými prošel portál OpenAIRE (např. workflow ukládání dokumentů). V české verzi jsou použity obrázky aktualizované podle současného stavu portálu OpenAIRE.

Seznam aktualizací

Počet časopisů v Directory of Open Access Journals (s. 6)

Oddíl Uložit publikace nebo vyžádat publikace (s. 8) – změny v textu podle aktuálního workflow na portálu OpenAIRE.